

23.11.2010

Dnrot 1469/4/09, 4024/4/09, 4139/4/09, 4611/4/09 ja 623/4/10

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

VALVOMATTOMIA TAPAAMISIA KOSKEVIEN PÄÄTÖSTEN PERUSTELEMINEN

1 KANTELU

Kantelija on lähettänyt eduskunnan oikeusasiamiehelle useita kirjeitä, joissa hän arvostelee Riihimäen vankilan menettelyä ja ratkaisuja valvomattomia tapaamisia koskevissa asioissa.

3 RATKAISU

3.2 Kannanotto

Päätösten perusteleminen

Kaikki kantelijan oheistamat valvomattomia tapaamisia koskevat päätökset, lukuun ottamatta niistä uusinta, 12.2.2010 tehtyä päätöstä, on perusteltu yksinomaan sillä, että vankilan toiminnalle ja järjestykselle aiheutuu haittaa.

Päätökset tehneen apulaisjohtajan selvityksessä todetaan "Päätöksien esittelyssä tullaan kiinnittämään enemmän huomiota kirjaamiseen, jotta saadaan kaikki tarvittavat tiedot myös (kantelijan nimi) asiasta, jotka ovat johtaneet kielteiseen päätöksen valvomattomien tapaamisten suhteen." Riihimäen vankilan johtaja toteaa selvityksessään apulaisjohtajan jo maininneen tarpeen parantaa perustelua.

Päätösten perusteeksi on kirjattu laissa käytetty ilmaisu "vankilan järjestykselle tai toiminnalle aiheutuva haitta". Se ei kuitenkaan yksinään kerro, miksi tätä haittaa katsotaan aiheutuvan. Perustelusta siis puuttuvat tältä osin päätöksen tosiasialliset syyt.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että velvoite tehdä kirjallinen päätös edellyttää ainakin päätöksen pääasiallisten tosiasia-perusteiden kirjaamista. Vankeinhoidossa havaintojeni mukaan usein perusteluna käytetty oikeusohjeen abstraktin sanamuodon toistaminen ei yleensä, kuten ei tässäkin tapauksessa, riitä täyttämään velvoitetta perusteen kirjaamisesta.

Tosiasiallisten päätöspäätösten kirjaaminen on merkityksellistä ainakin seuraavista syistä. Perusteluilla on merkitystä päätöksensääntäjän ja päätöksentekijän oikeusturvan toteutumiselle sekä viranomaistoimintaa kohtaan tunnetun yleisen luottamuksen kannalta. Perustelujen sisältämä informaatio mahdollistaa päätöksen lainmukaisuuden jälkikäteen arvioimisen. Tiedonsaaminen turvaa hyvän ja avoimen hallinnon toteutumista. Lisäksi perusteiden ilmoittamisvelvoite turvannee osaltaan myös viranomaisen itsekontrollia lisäämällä ainakin jonkinasteista ratkaisun oikeudellisen kestävyuden kehittämistä.

Viime kädessä riittävän perustelemisen velvoite sisältyy perustuslain 21 §:ssä turvattuun hyvän hallinnon vaatimukseen. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti. Asianmukaiseen käsittelyyn kuuluu oikeus saada perusteltu päätös, mihin puolestaan kuuluu se, että päätöksen kaikki perustelut tuodaan julki. Perustelujen on oltava riittävän selkeitä, yksilöityjä ja ymmärrettäviä, jotta hakija saa tietää, mitkä kaikki seikat ovat johtaneet häntä koskevaan ratkaisuun. Periaate koskee kaikkea viranomaistoimintaa. Perustelujen avulla voidaan myös myöhemmin arvioida, onko viranomainen käyttänyt harkintavaltaansa laillisissa rajoissa.

Selvyyden vuoksi totean, että kantelijan valvomattomia tapaamisia koskevien päätösten osalta Riihimäen vankilan selvityksessä on esitetty riittävät perusteet. Moitittavaa kuitenkin on, että näitä perusteita ei ole päätöksiä tehtäessä kirjattu. Riihimäen vankila on todennut käytäntöä muutettavan ja näin on myös menetelty ainakin kantelijan valvomatonta tapaamista koskevassa 12.2.2010 päivätyssä päätöksessä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen päätösten perustelemisesta Riihimäen vankilan ja apulaisjohtajan tietoon. Samalla kiinnitän Riihimäen vankila huomiota huolellisuuteen asioiden käsittelyssä, koska yksi kantelijan valvomatonta tapaamista koskeva anomus oli palautettu hänelle kesken asian käsittelyn, päätöstä antamatta.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Riihimäen vankilan johtajalle ja apulaisjohtajalle.